

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
(найменування центрального органу управління освітою, власник)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПЕРИФЕРІЙНІ ПРИСТРОЇ

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки БАКАЛАВР
спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія

(Шифр за ОПІ 1.3.04)

Кременчук
2020 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: _____ Ю. В. Зілінський

Обговорено та рекомендовано до видання Президією Науково-методичної комісії за
спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія»

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол № _____

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Периферійні пристрої» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 123 – «Комп'ютерна інженерія» галузі знань «12 Інформаційні технології».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організація систем введення/виведення операційних систем і функцій драйверів пристроїв в системах введення/виведення, основ програмування драйверів і організації програмної взаємодії з ними.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна базується на знаннях та вміннях студентів, отриманих ними при вивченні дисциплін «Архітектура комп'ютерів», «Програмування», «Системне програмування», «Системне програмне забезпечення».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Інфраструктура функціонування і розробки драйверів.
2. Архітектура Windows Driver Model.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни «Периферійні пристрої» полягає у вивченні організації взаємодії поміж програмним та апаратним забезпеченням, організації систем введення/виведення операційних систем, функцій драйверів пристроїв в системах введення/виведення, моделей драйверів Windows NT і засобів їх розробки.

1.2. Завданням вивчення дисципліни «Периферійні пристрої» є набуття практичних навичок програмного керування периферійними пристроями в прикладних програмах та розробки драйверів периферійних пристроїв для операційних систем Microsoft Windows NT.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

засоби та методи програмного управління апаратною частиною сучасних комп'ютерних систем; актуальні проблеми та напрямки розвитку периферійних пристроїв сучасних комп'ютерних систем; шинні архітектури сучасних комп'ютерних

систем та інтерфейси підключення периферійних пристроїв; організацію підсистеми введення/виведення і моделі драйверів Windows NT; засоби та методи розробки, встановлення та налагодження драйверів периферійних пристроїв Windows NT.

вміти:

користуватися мовами програмування різного рівня та їх комбінаціями для створення системного програмного забезпечення; користуватися сервісними послугами операційних систем для програмного управління апаратними ресурсами; використовувати в програмах порти, реєстри, команди контролерів для керування периферійними пристроями на низькому рівні; розробляти програми керування периферійними пристроями та драйвери; встановлювати власні драйвери для організації взаємодії прикладних програм з будь-якими нестандартними периферійними пристроями.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 годин, 7 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Інфраструктура функціонування і розробки драйверів.

Тема 1. Початкові відомості.

Концепція драйвера. Класифікація драйверів ОС Windows NT. Засоби розробки драйверів. Початкові відомості про структуру коду драйвера і мінімальний код драйвера режиму ядра Windows NT.

Тема 2. Методи установки драйверів режиму ядра.

Реєстрація драйверу в системі. Способи реєстрації драйверу в системному реєстрі: ручне виправленням реєстру за допомогою редактора реєстру, використання файлу імпорту реєстру, сценарії оболонки на основі утиліти reg.exe, програмна модифікація реєстру. Установка за допомогою API Диспетчера керування сервісами.

Тема 3. Організація взаємодії із драйверами режиму ядра.

Система вводу/виводу Windows NT. Програмний інтерфейс драйверів режиму ядра. Програмний інтерфейс ядра Windows. Контекст і пріоритети виконання коду драйвера.

Тема 4. Основи налагодження драйверів режиму ядра.

Огляд засобів налагодження драйверів режиму ядра. Методи використання налагоджувачів режиму ядра. Налагодження за допомогою Debugging Tools for Windows. Методика налагодження драйверів.

Змістовий модуль 2. Архітектура Windows Driver Model.

Тема 5. Архітектура Windows Driver Model.

Класифікація WDM-драйверів. Характерні риси WDM-драйверів. Об'єкт пристрою й стек об'єкта пристрою. Компоненти WDM-драйвера. Структура пакета IRP і стек вводу/виводу. Організація доступу до буферів даних при обробці IRP. Сценарії обробки IRP й обов'язки функцій диспетчеризації.

Тема 6. Основні прийоми програмування в режимі ядра.

Особливості обробки виключень. Керування пам'яттю. Керування системними програмними потоками. Пряме керування IRQL. Спин-блокування. Wait-функції і примітиви синхронізації ядра: події, м'ютекси, семафори, таймери. Робота з одно і двох зв'язними списками. Робота з реєстром і файлами.

Тема 7. Драйвери USB-пристроїв Windows NT.

Внутрішня організація USB-шини і логічні рівні обміну даними. Передавання даних по рівням і типи передач. Кадри. Кінцеві точки. Канали. Пакети. Типи транзакцій. Внутрішня організація USB-пристрою. Внутрішня організація хоста та хабів. HID-пристрої: властивості, порядок обміну, встановлення, ідентифікація, запити до пристрою. Специфікація PnP для USB. Конфігурація та нумерація PnP-пристроїв.

3. Рекомендована література

Основна

1. Агуров П.В. Интерфейсы USB. Практика использования и программирования. С.Пб.: БХВ-Петербург, 2004. 575 с.
2. Агуров П.В. Практика программирования USB. С.Пб.: БХВ-Петербург, 2006. 624 с.
3. Комиссарова В. Программирование драйверов для Windows. С.Пб.: БХВ-Петербург, 2007. 256 с.

4. Неббет Г. Справочник по базовым функциям API Windows NT/2000. М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. 528 с.
  5. Они У. Использование Microsoft Windows Driver Model. 4-е изд. С.Пб.: Питер, 2007. 763 с.
  6. Руссинович М., Соломон Д. Внутреннее устройство Microsoft Windows Server 2003, Windows XP и Windows 2000. Мастер-класс. / Пер. с англ. 4-е изд. М.: Издательско-торговый дом «Русская редакция»; С.Пб.: Питер; 2005. 992 с.
  7. Солдатов В. П. Программирование драйверов Windows. Изд. 2-е, перераб. и доп. М.: ООО «Бином-Пресс», 2004. 480 с.
  8. Сорокина С. И., Тихонов А. Ю., Щербаков А. Ю. Программирование драйверов и систем безопасности: учеб. пособие. С.Пб.: БХВ-Петербург, М.: Издатель Молгачева С.В., 2003. 256 с.
  9. Шрайбер С. Недокументированные возможности Windows 2000. Библиотека программиста. С.Пб.: Питер, 2002. 544 с.
- Допоміжна
10. Агуров П.В. Последовательные интерфейсы ПК. Практика программирования. С.Пб.: БХВ-Петербург, 2004. 496 с.
  11. Ан П. Сопряжение ПК с внешними устройствами: Пер. с англ. М.: ДМК Пресс, 2001. 320 с.
  12. Гук М.Ю. Аппаратные средства IBM PC. Энциклопедия. 2-е изд. С.Пб.: Питер, 2004. 923 с.
  13. Гук М. Аппаратные интерфейсы ПК. Энциклопедия. С.Пб.: Питер, 2002. 528 с.
  14. Гук М.Ю. Шины PCI, USB и FireWire. Энциклопедия. С.Пб.: Питер, 2005. 540 с.
  15. Кулаков В. Программирование на аппаратном уровне: специальный справочник. 2-е издание. С.Пб.: Питер, 2003. – 847 с.: ил.
  16. Магда Ю.С. Программирование последовательных интерфейсов. С.Пб.: БХВ-Петербург, 2009. 304 с.
  17. Мюллер, Скотт. Модернизация и ремонт ПК, 18-е издание. Пер. с англ. М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2009. 1280 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни «Периферійні пристрої» застосовуються наступні види контролю:

- поточний контроль (постійно) – здійснюється впродовж семестру на основі результатів виконання лабораторних робіт і завдань практичних занять з розділів дисципліни;
- періодичний контроль (епізодично) – здійснюється на основі результатів виконання самостійної роботи з окремих розділів дисципліни;
- модульний контроль (проміжний) – здійснюється двічі за семестр на основі результатів проходження тестів з окремих розділів дисципліни;
- підсумковий контроль (остаточний) – здійснюється на основі результатів усіх попередніх контролів та іспиту.